

Обґрунтування
до проєкту постанови НКРЕКП «Про накладання штрафу на ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» за недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії, та порушення Ліцензійних умов з постачання електричної енергії споживачу»

На підставі постанови НКРЕКП від 11.11.2022 № 1436 «Про проведення позапланової невіізної перевірки ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» НКРЕКП здійснено позапланову невіізну перевірку дотримання ТОВАРИСТВОМ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» (код ЄДРПОУ 39576385) (далі – ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», Товариство) вимог нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії та Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу, затверджених постановою НКРЕКП від 27 грудня 2017 року № 1469 (далі – Ліцензійні умови з постачання електричної енергії), за період діяльності з 10 грудня 2021 року по 17 листопада 2022 року, за результатами якої складено Акт від 25 листопада 2022 року № 329 (далі – Акт № 329).

ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» листом від 09.12.2022 № 14702-Лв-5445-1222 надало до НКРЕКП письмові пояснення до Акта № 329.

Так, Актом № 329 встановлено та зафіксовано наступне:

№ п/п	Виявлене порушення	Суть порушення
1	<p>пункту 1 частини другої статті 57 Закону України «Про ринок електричної енергії» (далі – Закон)</p> <p>підпункту 13 пункту 2.2 глави 2 Ліцензійних умов № 1469</p> <p>підпункту 14 пункту 2.2 глави 2 Ліцензійних умов № 1469</p> <p>пункту 3.2.2 глави 3.2 розділу III Правил роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312 (далі – ПРРЕЕ)</p>	<p>відповідно до якого електропостачальник зобов'язаний дотримуватися ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу та інших нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії;</p> <p>щодо обов'язку ліцензіата укладати договори, обов'язкові для здійснення діяльності на ринку електричної енергії, та виконувати умови таких договорів;</p> <p>щодо обов'язку ліцензіата здійснювати постачання електричної енергії за вільними цінами (крім випадків, передбачених нормативно-правовими актами) за договором постачання електричної енергії споживачу та з дотриманням правил роздрібного ринку;</p> <p>яким встановлено, що зміна або розірвання договору про постачання електричної енергії споживачу у зв'язку з істотною зміною обставин, якими сторони керувалися при його укладенні, здійснюється у порядку, визначеному законодавством України, цими Правилами та умовами договору;</p>

<p>підпункту 2 пункту 5.2.2 глави 5.2 розділу V ПРРЕЕ</p> <p>пункту 7.1 розділу VII ПРРЕЕ</p>	<p>яким встановлено, що постачальник електричної енергії зобов'язаний здійснювати постачання електричної енергії за вільними цінами за договором постачання електричної енергії споживачу та дотриманням цих Правил;</p> <p>яким встановлено, що електрична енергія споживачу, який не допускає порушень своїх договірних зобов'язань перед оператором системи передачі та/або оператором системи розподілу та електропостачальником, постачається безперервно, крім випадків, передбачених умовами договорів, укладених споживачами з електропостачальником та оператором системи, та нормативно-правовими актами, у тому числі цими Правилами.</p>
<p>Перевіркою встановлено, що за результатами проведення процедури закупівлі – відкритих торгів між ЧЕРНІГІВСЬКИМ ОБЛАСНИМ ЦЕНТРОМ ЗАЙНЯТОСТІ (далі – ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОЦЗ, Споживач) та ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» укладено договір на постачання електричної енергії споживачу від 10.12.2021 № 60AP147-673-21/397 (далі - Договір), з терміном дії до 31.12.2022.</p> <p>Комісія з перевірки зазначає, що Споживач отримав повідомлення ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» від 14.07.2022 № 14704-сл-2853-0722, у якому зазначено, що у зв'язку із наявністю форс-мажорних обставин, Товариство повідомляє Споживача про розірвання Договору та про припинення постачання електричної енергії з 04.08.2022.</p> <p>Також, відповідно до інформації, наведеної в листі ЧЕРНІГІВСЬКОГО ОЦЗ від 16.08.2022 № 10/1599-22 (вх. НКРЕКП 18.08.2022 № 11671/1-22) (мовою оригіналу): «...16.08.2022 Споживач отримав від Постачальника два примірники додаткової угоди до Договору (без супровідного листа)», у якому зазначено «... сторони домовились про наступне:</p> <p><i>1. У зв'язку із форс-мажорними обставинами ... сторони дійшли згоди достроково припинити дію Договору про постачання електричної енергії споживачу від 10.12.2021 №60AP147-673-21/397 шляхом його розірвання з 04 серпня 2022 року».</i></p> <p>Комісія з перевірки зазначає, що ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» дану Додаткову угоду до Договору, не підписано.</p> <p>За інформацією ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», наданою НКРЕКП листом від 25.10.2022 № 14701-Лв-4335-1022, (мовою оригіналу) «... ТПП України на підставі ст.ст. 14, 14¹ Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997 № 671/97-ВР, Статуту ТПП України, цим засвідчує форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили): військову агресію Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Враховуючи це, ТПП України підтверджує, що зазначені обставини з 24 лютого 2022 року до їх офіційного закінчення, є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб по договору, окремим податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких/-го настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання відповідно яких/-го стало неможливим у встановлений термін внаслідок настання таких форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).</p> <p>Настання вказаної вище форс-мажорної обставини призвело до негативних наслідків, з якими зіткнулося ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», серед яких: несвоєчасні розрахунки з боку споживачів/контрагентів ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», різке збільшення дебіторської заборгованості, а також рекордне зростання цін на електричну енергію ...</p>	

... Листом від 14.07.2022 №14704-Сл-2853-0722 ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» повідомило Чернігівський обласний центр зайнятості про наявність форс-мажорних обставин, які виникли у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та унеможливають виконання Постачальником зобов'язань по Договору та повідомило про розірвання Договору від 28.12.2021 №60АР147-673-21 про постачання електричної енергії споживачу з 04.08.2022 року...».

Відповідно до пункту 3.2.15 глави 3.2 розділу III ПРРЕЕ у разі закінчення строку дії договору про постачання електричної енергії або дострокового його розірвання (за ініціативою електропостачальника) електропостачальник не пізніше ніж за 20 календарних днів до передбачуваного дня припинення дії договору та постачання електричної енергії повинен повідомити про це споживача, відповідного (відповідних) оператора (операторів) системи та постачальника «останньої надії», на території діяльності якого розташовані електроустановки такого споживача, із зазначенням дати припинення постачання електричної енергії споживачу.

Комісія з перевірки зазначає, що ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» листом від 14.07.2022 № 14703-Сл-2815-0722 направило Повідомлення на адресу споживача, яким **повідомило ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОЦЗ** (вх. від 18.07.2022 № 798), **оператора системи розподілу – АТ «ЧЕРНІГІВООБЛЕНЕРГО»** (вх. від 15.07.2022 №3169/01-13), **постачальника останньої надії - ДПЗД «Укрінтеренерго», щодо припинення постачання електричної енергії споживачу за Договором у зв'язку із неможливістю виконувати свої зобов'язання через форс-мажорні обставини.**

Згідно інформації АТ «ЧЕРНІГІВООБЛЕНЕРГО», наданої НКРЕКП листом від 19.10.2022 № 06/6819/01-14, після отримання від ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» повідомлення щодо припинення постачання електричної енергії споживачу, відповідно до пункту 6.2.4 глави 6.2 розділу VI ПРРЕЕ, АТ «**ЧЕРНІГІВООБЛЕНЕРГО**», як Адміністратор комерційного обліку, **повідомило постачальника «останньої надії» листом від 04.08.2022 №22/5108/01-14** про перелік споживачів, які **переходять до постачальника «останньої надії» з 04.08.2022**, серед яких зокрема і **ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОЦЗ**.

Таким чином, на підставі листа ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» від 14.07.2022 № 14703-Сл-2815-0722 та відповідно до листа АТ «ЧЕРНІГІВООБЛЕНЕРГО» від 04.08.2022 №22/5108/01-14 на ДПЗД «Укрінтеренерго», **ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОЦЗ з 04.08.2022 було переведено на постачання електричної енергії постачальником «останньої надії».**

Відповідно до пункту 3.2.2 пункт 3.2.2 глави 3.2 розділу III ПРРЕЕ зміна або розірвання договору про постачання електричної енергії споживачу у зв'язку з істотною зміною обставин, якими сторони керувалися при його укладенні, здійснюється у порядку, визначеному законодавством України, цими Правилами та умовами договору.

Відповідно до підпункту 2 пункту 5.2.2 глави 5.2 розділу V ПРРЕЕ постачальник електричної енергії зобов'язаний здійснювати постачання електричної енергії за вільними цінами за договором постачання електричної енергії споживачу та з дотриманням цих Правил;

Відповідно до пункту 7.1 розділу VII ПРРЕЕ електрична енергія споживачу, який не допускає порушень своїх договірних зобов'язань перед оператором системи передачі та/або оператором системи розподілу та електропостачальником, постачається безперервно, крім випадків, передбачених умовами договорів, укладених споживачами з електропостачальником та оператором системи, та нормативно-правовими актами, у тому числі цими Правилами.

Комісія з перевірки зазначає, що у **пункті 13.3** Договору вказано, що Постачальник має **право розірвати цей Договір** достроково, повідомивши Споживача про це за 20 днів до очікуваної дати розірвання, у випадках якщо:

споживач прострочив оплату за постачання електричної енергії згідно з Договором за умови, що Постачальник здійснив попередження Споживачу про можливе розірвання цього Договору;

споживач іншим чином суттєво порушив умови цього Договору, і не вжив заходів щодо

усунення такого порушення в строк, що становить 5 робочих днів.

Комісія з перевірки зазначає, що відповідно до інформації, наданої ЧЕРНІГІВСЬКИМ ОЦЗ у зверненні до НКРЕКП від 16.08.2022 № 10/1599-22 (вх. НКРЕКП 18.08.2022 № 11671/1-22) та у відповіді ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» від 25.10.2022 № 14701-Лв-4335-1022 на запит НКРЕКП від 11.10.2022 № 11946/14.2.1/7-22, порушень зазначених у пункті 13.3 Договору з боку Споживачем не встановлено.

Також, у пункті 13.5 Договору зазначено, що дія цього Договору також **припиняється в таких випадках:**

закінчення строку, призупинення дії ліцензії з провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії Постачальником або її анулювання;

банкрутства або припинення господарської діяльності Постачальником;

у разі зміни власника об'єкта Споживача та отримання від нового власника (користувача) або оператора системи розподілу документального підтвердження щодо укладення договору про надання послуг з розподілу електричної енергії з новим власником (користувачем) - у частині постачання;

у разі зміни Постачальника - у частині постачання.

Комісія з перевірки зазначає, що **серед умов для розірвання чи припинення дії Договору**, які зазначені у пунктах 13.3 та 13.5 Договору, **не передбачено наявності форс-мажорних обставин**.

У своєму листі від 25.10.2022 № 14701-Лв-4334-1022 ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» на запит НКРЕКП від 11.10.2022 № 11947/14.2.1/7-22 щодо надання пояснень своїх дій в частині розірвання Договору та припинення постачання електричної енергії Споживачу з 04.08.2022 посилається на пункт 12.1 Договору, у якому зазначено, що сторони звільняються від відповідальності за часткове або повне невиконання зобов'язань за цим Договором, якщо це невиконання є наслідком непереборної сили (форс-мажорних обставин).

Комісія з перевірки зазначає, що у випадку розірвання Договору та припинення постачання електричної енергії Споживачу з 04.08.2022 Ліцензіат у своєму повідомленні про припинення постачання електричної енергії листом від 14.07.2022 № 14703-Сл-2815-0722 зазначає про припинення постачання електроенергії, спираючись на пункт 12.1 Договору.

В той же час, у даному пункті Договору зазначається про звільнення від відповідальності за часткове або повне невиконання зобов'язань за цим Договором. Про **можливість розірвання** договору та припинення постачання електроенергії у пункті 12.1 Договору **не передбачено**.

За поясненнями Ліцензіата, наданими листом від 09.12.2022 № 14702-Лв-5445-1222, ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» маючи негативне фінансове становище, спричинене введенням військового стану, що є форс-мажорними обставинами підтверджені Торгово-промисловою палатою України (лист ТПП України) від 28.02.2022 за № 2024/02.0-7.1, зокрема, які виникли внаслідок не здійснення своєчасних розрахунків з боку споживачів/контрагентів Товариства та різким збільшенням в разі дебіторської заборгованості не мало змоги виконати договірні зобов'язання належним чином.

У вказаному листі зазначено, зокрема, що ТПП України на підставі ст.ст. 14, 14¹ Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997 № 671/97-ВР, Статуту ТПП України, цим засвідчує форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили): військову агресію Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 днів, відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні».

Враховуючи це, ТПП України підтверджує, що зазначені обставини з 24 лютого 2022 року до їх офіційного закінчення, є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб по договору, окремим податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких/-го настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання

відповідно яких/-го стало неможливим у встановлений термін внаслідок настання таких форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).

Настання вказаної вище форс-мажорної обставини призвело до негативних наслідків, з якими зіткнулося ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», серед яких: несвоєчасні розрахунки з боку споживачів/контрагентів ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», різке збільшення дебіторської заборгованості, а також рекордне зростання цін на електричну енергію.

Зокрема, через військову агресію російської федерації та її агресивну енергетичну політику в Європі вартість електричної енергії на РДН 2022 року (торгова зона «ОЕС України») станом на липень 2022 року склала 2 554,71 грн/МВт.год. Враховуючи, що ціна закупівлі електричної енергії є значно вищою за ціну її постачання кінцевим споживачам, постачальники, в тому числі ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», несуть значні збитки в процесі своєї господарської діяльності.

Листом від 14.07.2022 № 14704-Сл-2815-0722 ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» повідомило ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЗАЙНЯТОСТІ про наявність форс-мажорних обставин, які виникли у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та унеможливають виконання Постачальником зобов'язань по Договору та повідомило про розірвання договору від 28.12.2021 №60AP147-673-21 про постачання електричної енергії Споживачу.

Пункт 12.1 Договору визначено, що сторони звільняються від відповідальності за часткове або повне невиконання зобов'язань за цим Договором, якщо це невиконання є наслідком непереборної сили (форс-мажорних обставин).

Під форс-мажорними обставинами розуміють надзвичайні та невідоротні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами Договору, обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами (п. 12.2 Договору).

Згідно з ч. 1 ст. 652 ЦК України у разі істотної зміни обставин, якими сторони керувалися при укладенні договору, договір може бути змінений або розірваний за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті зобов'язання. Також вказаною статтею передбачається, що зміна обставин є істотною, якщо вони змінилися настільки, що, якби сторони могли це передбачити, вони не уклали б договір або уклали б його на інших умовах.

Враховуючи наведені вище наслідки настання форс-мажорних обставин, зокрема несвоєчасність розрахунків з боку споживачів/контрагентів ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ», різке збільшення дебіторської заборгованості, а також рекордне зростання цін на електричну енергію, обставини, якими сторони керувалися при укладенні Договору, зазнали істотної зміни.

Керуючись всіма умовами Договору ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» повідомило ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЗАЙНЯТОСТІ про цю обставину Листом, що спричинило непередбачуваність обставин про настання яких неможливо було передбачити, зокрема на момент укладення відповідного договору, перед терміном настання зобов'язання або до настання відповідного обов'язку та направило проект додаткової угоди для підписання.

Згідно ст.651 ЦК України у разі односторонньої відмови від договору у повному обсязі або частково, якщо право на таку відмову встановлено договором або законом, договір є відповідно розірваним або зміненим.

Згідно ст.652 ЦК України у разі істотної зміни обставин, якими сторони керувалися при укладенні договору, договір може бути змінений або розірваний за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті зобов'язання.

Зміна обставин є істотною, якщо вони змінилися настільки, що, якби сторони могли це передбачити, вони не уклали б договір або уклали б його на інших умовах. Якщо сторони не досягли згоди щодо приведення договору у відповідність з обставинами, які істотно змінилися, або щодо його розірвання, договір може бути розірваний.

Відповідно до п.5.9 Договору якщо сторони не досягли згоди щодо змін умов Договору або у разі неодержання відповіді у встановлений строк, кожна із Сторін має право ініціювати процедуру дострокового розірвання Договору без сплати будь-яких штрафних санкцій чи іншої

фінансової компенсації за дострокове розірвання Договору.

Враховуючи, що у зв'язку із вище зазначеними форс-мажорними обставинами Постачальник не мав можливості в подальшому виконувати свої зобов'язання по укладеному Договору, а також дотримуючись вимог абз. 1 п. 3.2.15 ПРРЕЕ, ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» повідомило Чернігівський обласний центр зайнятості про припинення постачання електричної енергії по Договору від 28.12.2021 № АР147-673-21 з 04.08.2022 року.

На виконання вимог ПРРЕЕ ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» листом від 14.07.2022 № 14703-Сл-2853-0722 повідомило ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЗАЙНЯТОСТІ, АТ «ЧЕРНІГІВОБЛЕНЕРГО» та ДПЗД «Укрінтеренерго» про припинення постачання електричної енергії по Договору від 28.12.2021 № 60АР147-673-21 року з 04.08.2022 року.

Департамент ліцензійного контролю зазначає, що НКРЕКП листом від 26.04.2022 № 3048/13.3/7-22 звернулася до Торгово-промислової палати України щодо надання роз'яснення з питань: який порядок доведення суб'єктом господарювання факту неможливості належного виконання зобов'язань внаслідок дії введеного в Україні воєнного стану; чи вважається лист ТПП України від 28.02.2022 № 2024/02.0-7.1 підставою для недотримання та невиконання суб'єктами господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг під час дії воєнного стану в Україні гарантованих стандартів якості надання послуг; чи потребує додаткового доведення неможливість дотримання та виконання суб'єктами господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг гарантованих стандартів через введений в Україні воєнний стан.

На зазначений лист НКРЕКП ТПП України листом від 12.05.2022 № 580/05-5 поінформувала (мовою документа): «Засвідчення форс-мажорних обставин (обставини непереборної сили) Торгово-промисловою палатою України є однією з її функцій, передбачених Статутом ТПП України та Законом України № 671/97-ВР.

Засвідчення форс-мажорних обставин (обставини непереборної сили) є послугою в розумінні Цивільного кодексу України (господарською операцією в розумінні Господарського кодексу України), яку Торгово-промислова палата України надає для фізичних та юридичних осіб.

Однак, важливо розуміти, що сам по собі факт існування форс-мажорної обставини (обставини непереборної сили) не звільняє автоматично від відповідальності за невиконання зобов'язань передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами.

Відповідно до ст. 617 Цивільного кодексу України особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили.

Не вважається випадком, зокрема, недодержання своїх обов'язків контрагентом боржника, відсутність на ринку товарів, потрібних для виконання зобов'язання, відсутність у боржника необхідних коштів.

Відповідно до ст. 218 Господарського кодексу України, підставою господарсько-правової відповідальності учасника господарських відносин є вчинене ним правопорушення у сфері господарювання.

Учасник господарських відносин відповідає за невиконання або неналежне виконання господарського зобов'язання чи порушення правил здійснення господарської діяльності, якщо не доведе, що ним вжито усіх залежних від нього заходів для недопущення господарського правопорушення. У разі якщо інше не передбачено законом або договором, суб'єкт господарювання за порушення господарського зобов'язання несе господарсько-правову відповідальність, якщо не доведе, що належне виконання зобов'язання виявилось неможливим внаслідок дії непереборної сили, тобто надзвичайних і невідворотних обставин за даних умов здійснення господарської діяльності. Не вважаються такими обставинами, зокрема, порушення зобов'язань контрагентами правопорушника, відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язання товарів, відсутність у боржника необхідних коштів.

Тому, посилання на форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та наявність Сертифіката не звільняє від виконання зобов'язання, а звільняє від відповідальності за невиконання зобов'язання.

Слід звернути увагу, що Сертифікат форс-мажорні обставини (обставин непереборної сили) не є актом державного органу, який спричиняє виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків у будь-якої сторони. У разі судового процесу такий документ буде додатковою гарантією. Сертифікат, передусім, може бути використаний як доказ у суді. Однак, це такий же доказ, як і всі інші докази, який не має для суду наперед визначеної сили.

Розуміючи актуальність даного питання, вважаємо за доцільне зазначити основний механізм засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) відповідно до діючого законодавства України.

Підставою для засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) є наявність однієї або більше обставин, зазначених у ст.14¹ Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні», а також визначених сторонами за договором, контрактом, угодою, типовим договором, законодавчими, відомчими та/чи іншими нормативними актами, які вплинули на зобов'язання таким чином, що унеможливили його виконання у передбачений термін.

Порядок засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) встановлюється Регламентом засвідчення Торгово-промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин, який затверджено Рішенням Президії ТПП України від 18.12.2014 № 44(5), із змінами та доповненнями (далі - Регламент).

Відповідно до Регламенту, форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) засвідчуються за зверненням суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб по кожному окремому договору, окремим податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання яких стало неможливим через наявність зазначених обставин.

При цьому, тягар доказування настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) покладений на заявника.

Надані заявником документи для засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) мають свідчити про: надзвичайність таких обставин; непередбачуваність обставин; невідворотність; причинно-наслідковий зв'язок між обставиною/подією і неможливістю виконання заявником своїх конкретних зобов'язань.

Заява про засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) за встановленою формою (відповідно Додаток №№ 1,2,3,4 до Регламенту) (<http://www.ucci.org.ua/>) подається за підписом керівника підприємства, організації та з відбитком печатки підприємства, або за його дорученням - довіреною особою. Заява фізичної особи подається за її підписом особисто або за її дорученням - довіреною особою. До кожної заяви додається окремий комплект документів.

У заяві, зокрема, зазначається, які саме зобов'язання за договором, контрактом, угодою та/або законом, нормативним актом не можуть бути виконані у встановлений термін внаслідок настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) з посиланням і наданням доказів таких обставин, початок їх виникнення і термін дії, які на думку Заявника унеможливили виконання цих зобов'язань у встановлений договором, контрактом, угодою та/або законом, нормативним актом термін та інші відповідні відомості.

Однак, враховуючи надзвичайно важку ситуацію з якою зіткнулась наша країна з початку офіційної військової агресії Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року, відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», ТПП України прийняла рішення спростити процедуру засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).

Враховуючи це, з метою позбавлення обов'язкового звернення до ТПП України та уповноважених нею регіональних ТПП та підготовки пакету документів в період дії введеного воєнного стану, на сайті ТПП України <https://ucsi.org.ua> розміщено з 28.02.2022 року загальний офіційний лист ТПП України щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), що надає можливість за необхідністю роздруковувати відповідне підтвердження всім кого це стосується.

Даний лист, особа, яка порушує свої зобов'язання, у зв'язку із обставинами пов'язаними із військовою агресією Російської Федерації проти України, в період дії введеного воєнного стану, має право долучати до свого повідомлення про форс-мажорні обставини, які унеможливили виконання зобов'язань за умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів у встановлений термін для можливості обґрунтованого перенесення строків виконання зобов'язань та вирішення спірних питань мирним шляхом.

При цьому, у разі необхідності, сторона, яка порушила свої зобов'язання в період дії форс-мажорних обставин, також має право звертатися до ТПП України та уповноважених нею регіональних ТПП за отриманням відповідного Сертифіката дотримуючись порядку встановленого Регламентом за кожним зобов'язанням окремо.».

*Отже, враховуючи вищезазначене, у тому числі, що посилання на форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та наявність Сертифіката не звільняє від виконання зобов'язання, а звільняє від відповідальності за невиконання зобов'язання, **Департамент ліцензійного контролю** зазначає, що в діях ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» наявні порушення встановлені та зафіксовані Актом № 329.*

З огляду на зазначене, пропонуємо прийняти постанову, якою:

Накласти штраф у розмірі 85 000 (вісімдесят п'ять тисяч) гривень на ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» (код ЄДРПОУ 39576385) за недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії, та порушення Ліцензійних умов з постачання електричної енергії.

**Директор Департаменту
ліцензійного контролю**

Я. Зеленюк



**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

№ _____

Київ

Про накладення штрафу на ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» за недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії, та порушення Ліцензійних умов з постачання електричної енергії споживачу

Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у результаті розгляду грудня 2022 року на засіданні, яке проводилось у формі відкритого слухання, Акта позапланової невиїзної перевірки від 25 листопада 2022 року № 329, проведеної відповідно до постанови НКРЕКП від 10 листопада 2022 року № 1436 «Про проведення позапланової невиїзної перевірки ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» та на підставі посвідчення на проведення позапланової невиїзної перевірки від 15 листопада 2022 року № 396, встановлено, що ТОВАРИСТВОМ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» (код ЄДРПОУ 39576385) не дотримано вимоги нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії, та порушено Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу, затверджені постановою НКРЕКП від 27 грудня 2017 року № 1469 (далі – Ліцензійні умови з постачання електричної енергії споживачу), а саме:

пункту 1 частини другої статті 57 Закону України «Про ринок електричної енергії» щодо обов'язку електропостачальника дотримуватися ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу та інших нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії;

Правила роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 14 березня 2018 року № 312 (далі – Правила роздрібного ринку електричної енергії), а саме:

пункту 3.2.2 глави 3.2 розділу III яким встановлено, що зміна або розірвання договору про постачання електричної енергії споживачу у зв'язку з істотною зміною обставин, якими сторони керувалися при його укладенні, здійснюється у порядку, визначеному законодавством України, цими Правилами та умовами договору,

підпункту 2 пункту 5.2.2 глави 5.2 розділу V яким встановлено, що постачальник електричної енергії зобов'язаний здійснювати постачання електричної енергії за вільними цінами за договором постачання електричної енергії споживачу та дотриманням цих Правил,

пункту 7.1 розділу VII яким встановлено, що електрична енергія споживачу, який не допускає порушень своїх договірних зобов'язань перед оператором системи передачі та/або оператором системи розподілу та електропостачальником, постачається безперервно, крім випадків, передбачених умовами договорів, укладених споживачами з електропостачальником та оператором системи, та нормативно-правовими актами, у тому числі цими Правилами;

підпункт 13 пункту 2.2 Ліцензійних умов з постачання електричної енергії споживачу щодо обов'язку ліцензіата укладати договори, обов'язкові для здійснення діяльності на ринку електричної енергії, та виконувати умови таких договорів;

підпункт 14 пункту 2.2 Ліцензійних умов з постачання електричної енергії споживачу щодо обов'язку ліцензіата здійснювати постачання електричної енергії за вільними цінами (крім випадків, передбачених нормативно-правовими актами) за договором постачання електричної енергії споживачу та з дотриманням правил роздрібного ринку.

Відповідно до статей 17, 19 та 22 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

Відповідно до пунктів 11 та 12 частини першої статті 17, статей 19 та 22 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та статті 77 Закону України «Про ринок електричної енергії» накласти штраф у розмірі 85 000 (вісімдесят п'ять тисяч) гривень на ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ » (код ЄДРПОУ 39576385) за недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії, та порушення Ліцензійних умов з постачання електричної енергії споживачу, а саме:

пункту 1 частини другої статті 57 Закону України «Про ринок електричної енергії» щодо обов'язку електропостачальника дотримуватися дотримуватися ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу та інших нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії;

Правил роздрібного ринку електричної енергії, а саме:

пункту 3.2.2 глави 3.2 розділу III яким встановлено, що зміна або розірвання договору про постачання електричної енергії споживачу у зв'язку з істотною зміною обставин, якими сторони керувалися при його укладенні, здійснюється у порядку, визначеному законодавством України, цими Правилами та умовами договору,

підпункту 2 пункту 5.2.2 глави 5.2 розділу V яким встановлено, що постачальник електричної енергії зобов'язаний здійснювати постачання електричної енергії за вільними цінами за договором постачання електричної енергії споживачу та дотриманням цих Правил,

пункту 7.1 розділу VII яким встановлено, що електрична енергія споживачу, який не допускає порушень своїх договірних зобов'язань перед оператором системи передачі та/або оператором системи розподілу та електропостачальником, постачається безперервно, крім випадків, передбачених умовами договорів, укладених споживачами з електропостачальником та оператором системи, та нормативно-правовими актами, у тому числі цими Правилами;

підпункту 13 пункту 2.2 Ліцензійних умов з постачання електричної енергії споживачу щодо обов'язку ліцензіата укласти договори, обов'язкові для здійснення діяльності на ринку електричної енергії, та виконувати умови таких договорів;

підпункту 14 пункту 2.2 Ліцензійних умов з постачання електричної енергії споживачу щодо обов'язку ліцензіата здійснювати постачання електричної енергії за вільними цінами (крім випадків, передбачених нормативно-правовими актами) за договором постачання електричної енергії споживачу та з дотриманням правил роздрібного ринку.

Зазначена сума штрафу має бути сплачена до Державного бюджету України у 30-денний строк з дня одержання копії рішення про накладення штрафу (код бюджетної класифікації 21081100 «Адміністративні штрафи та інші санкції»).

Голова НКРЕКП

К. Ущатовський

МП

Копію постанови про накладення штрафу надіслано (отримав) _____

(дата надіслання, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка отримала копію постанови)

« ___ » _____ 20__ року _____